

TILTAK MED HUND PÅ INSTITUSJON

**Anbefalinger om bruk av hund og
dyreassisterte intervensjoner på institusjon**

KJÆRE LESER!

Så hyggelig at du leser denne brosjyren om hund på institusjon! Kanskje er du bare nysgjerrig på temaet, eller kanskje vet du litt fra før og er interessert i å benytte hund som et tiltak på din institusjon. Vi håper at denne brosjyren kan være med å hjelpe deg på veien til å planlegge og iverksette arbeidet med å finne riktig hund og form på tiltaket ved institusjonen.

Denne brosjyren er ment som en veiledning til de som ønsker å ha hund på sin institusjon, enten som fastboende, som besøkshund eller å benytte den i dyreassistert terapi. Den ønsker å veilede i hvordan man bør gå frem før man anskaffer en hund, og hva man bør tenke over og ta hensyn til.

INTRODUKSJON	5
Historie.	5
Positive virkninger av dyr.	5
Dyreassisterte intervensjoner	5

EKSEMPLER OG MULIGHETER FRA DAGENS PRAKSISFELT I NORGE	9
---	---

HVORDAN GÅ FREM DERSOM EN ØNSKER Å HA TILTAK MED HUND PÅ INSTITUSJONEN?	13
Avklare ansvar	13
Informere.	13
Bestemme hvilken form intervensjonen skal ha	13
Hund som skal bo på institusjonen.	14

HVA SLAGS HUND PASSER TIL TILTAK PÅ INSTITUSJONEN?	15
Velge riktig hund	15
Opplæring av hunden.	15
Kvalitetssikring av hunden	15
Ivareta hundens helse og velferd	16
Unngå uheldige situasjoner.	17

HVA MED ALLERGI OG ANDRE RISIKOFAKTORER?	18
Allergi og hygiene.	18
Overførbare sykdommer mellom menneske og dyr (zoonoser)	18
Andre faktorer	18

HVOR KAN JEG HENVENDE MEG FOR Å FÅ HJELP OG RÅDGIVING?.	20
Kontaktinformasjon	21
Utdanning	22
Referanser	23

Brosjyren er utviklet av AntrozooologiSenteret med økonomisk støtte fra Helsedirektoratet

Foto: Knut Erik Knudsen

Ved å bruke hund i dyreassistert terapi har en som mål å fremme bedring i fysiske, sosiale, emosjonelle eller kognitive funksjoner hos mennesker gjennom en målrettet intervensjon. Tiltaket skal være en del av en tverrfaglig behandlingsprosess. En kan også benytte hunden som en miljøskaper, ved for eksempel å være en besøksvenn. Dette kalles dyreassisterte aktiviteter.

Illustrasjonsfoto: Christine Olsen

INTRODUKSJON

Historie

Mange er godt kjent med gleden av å ha hund som følgesvenn og turkamerat. Kjæledyrs betydning for menneskets helse er de siste tiårene blitt dokumentert. Det er også gjennomført en rekke forskningsprosjekt på systematisk bruk av dyr, og da særlig hund, i arbeidet for å fremme menneskers helse og velvære på institusjon. Internasjonalt har det vært en lang tradisjon for å dra nytte av de positive effektene dyr kan ha på mennesket innen ulike institusjoner. I Norge har institusjoner helt siden 1800-tallet vært plassert i nærheten av natur og landbruk av helsemessige og ressursmessige årsaker. Det har den siste tiden blitt gjennomført flere forskningsprosjekt her i landet, og en ser en økende interesse fra helsepersonell som ønsker å vite mer om hvordan de kan integrere og tilpasse omgang med dyr på sin institusjon i praksis.

Positive virkninger av dyr

Det er dokumentert at dyr kan ha en rekke positive fysiologiske og psykologiske effekter som redusert stress,

senket blodtrykk, og redusert angst og depresjon (Barker & Wolen 2008; Knight & Herzog 2009; Wells 2009; Nimer & Lundahl 2007; Souter & Miller 2007; Odendaal & Meintjes 2003; Cole et al. 2007; Berget et al. 2010). Det kan også ha effekter som økt motivasjon og selvfølelse, samt oppfattelse av bedret livskvalitet (DiSalvo et al. 2006; Colombo et al. 2006). Taktil trøst, følelse av å få omsorg og muligheten til å tilkjenne følelser beskrives av flere som en virkning av å ha nærkontakt med dyr (McNicholas & Collis 2006). Studier viser at sosial interaksjon kan bli fremmet når et dyr er tilstede (Bernstein et al. 2000). Videre vil systematisk arbeid med dyreassisterte intervensjoner kunne fremme kontakt og relasjonsdannelse mellom terapeut og bruker; det vil kunne normalisere og skape trygghet i situasjonen; brukeren får virkeligheten på en trygg psykologisk distanse; og det kan bidra til utvikling av tilpassende mestringsstrategier (Parish-Plass 2008).

Dyreassisterte intervensjoner

Det er en økende interesse for å holde dyr på institusjoner, og bruk av

Kjæledyrs betydning for menneskets helse er de siste tiårene stadig blitt bedre dokumentert.

Dyr kan ha en rekke positive fysiologiske og psykologiske effekter

dyreassisterte intervensjoner med hund. Å bringe en hund inn på institusjon kan skape et miljø som er mer hjemmelikt, og være med på å fjerne det litt upersonlige preget institusjoner kan ha (Velde 2005).

Når man bruker begrepet *dyreassisterte intervensjoner* omfatter dette blant annet *dyreassistert terapi* og *dyreassisterte aktiviteter*.

Dyreassistert terapi (DAT) blir brukt om en målrettet intervensjon, hvor dyr som holder spesielle kriterier er en integrert del av en behandlingsprosess. Terapien ledes av en helsearbeider med spesialkompetanse, og holdes innenfor denne personens praksis eller profesjon. Terapeuten skal ha formell utdanning på universitetsnivå i dyreassisterte intervensjoner. Dyreassistert terapi har som mål å fremme bedring i menneskers fysiske, sosiale, emosjonelle og/eller kognitive funksjoner. Terapien kan utføres i gruppe eller individuelt. Prosessen skal være tidsbegrenset, den skal dokumenteres og evalueres.

Hva gjør en dyreassistert terapeut?

En dyreassistert terapeuts oppgave er å utvikle, gjenvinne eller holde ved like den enkelte brukers funksjonsevne, med tanke på å skape bedre forutsetning for helse og livskvalitet. En dyreassistert terapeut kan anvende dyreassisterte intervensjoner direkte i behandling

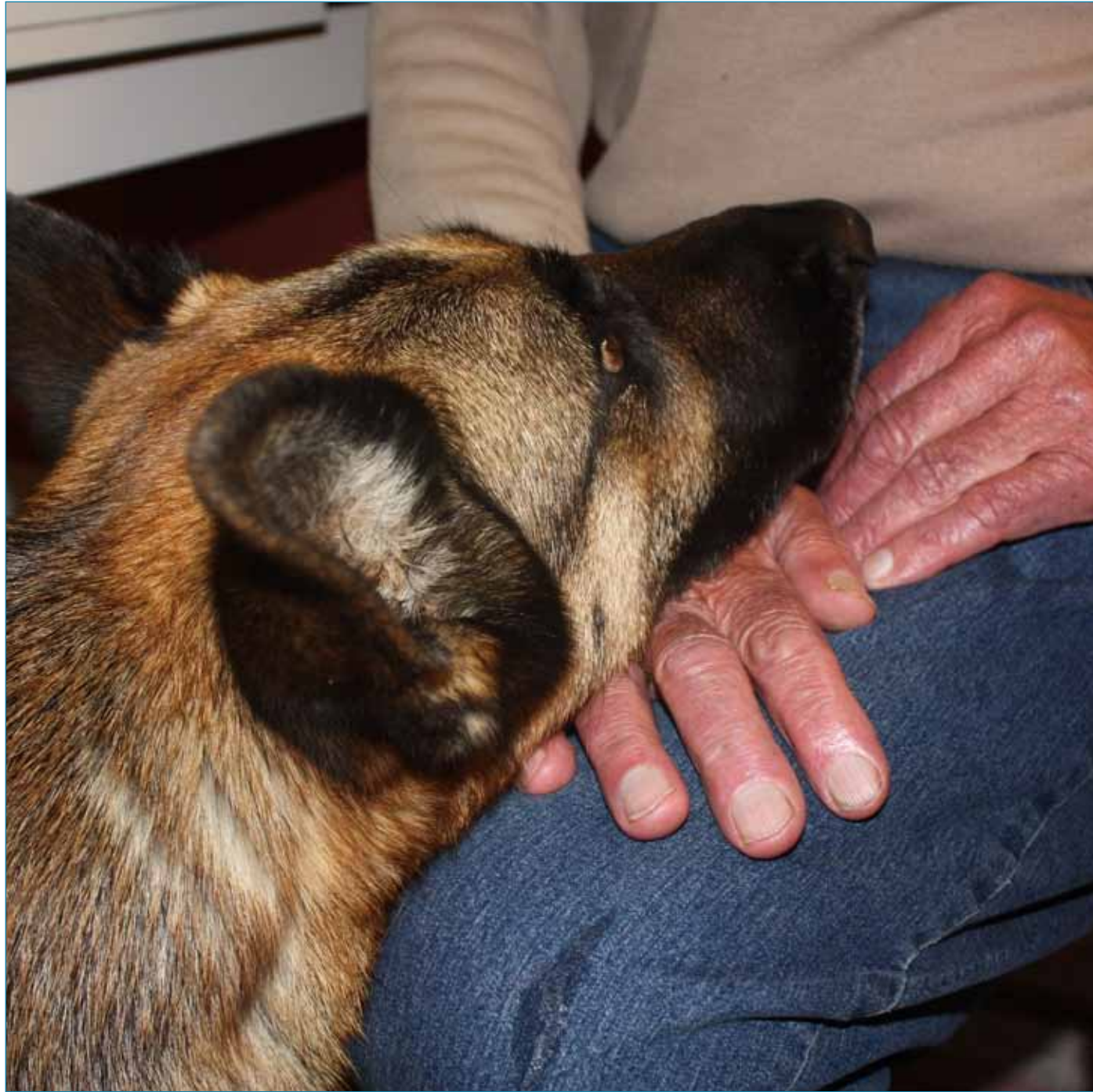
og opptrening, og indirekte ved å styrke den enkeltes selvfølelse og mestrings-evne. Terapeuten kan arbeide ved institusjoner, avdelinger, boliger, sentre og poliklinikker både for barn, unge, voksne og eldre. Dyreassistert terapi kan være rettet mot individer, grupper eller miljøer.

Dyreassisterte aktiviteter (DAA) innebærer at dyret bidrar som miljøskaper, og brukes av både fagfolk og lekfolk, for eksempel som besøksvenn på sykehus og sykehjem. Ulike personer kan være involvert, i motsetning til DAT, der én terapeut har hovedkontakten med pasienten. DAA kan brukes i mange ulike miljøer av spesielt utdannede fagfolk, delvis utdannede eller frivillige lekfolk. Tiltaket kan bidra sosialt, motiverende og utdannende og/eller som rekreasjon, og har ikke spesielle mål.

Hva gjør en besøksvenn?

En besøksvenn med hund er oftest gjennomført på frivillig basis, og ekvipasjen bør ha fått grunnleggende trening og forberedelse til besøk i institusjoner.

Illustrasjonsfoto: Ida Kristin Myren

EKSEMPLER OG MULIGHETER FRA DAGENS PRAKSISFELT

Per Ivar, 45 år/Innen psykisk helsearbeid

Per-Ivar har slitt med alkoholproblemer i over 20 år. En vanskelig oppvekst synes å være årsaken til Per-Ivars sosio-emosjonelle problemer. Han har hatt problemer med å bli værende i jobb over tid, og har de siste ti årene vært uføretrygdet. Han er nå tilknyttet psykiatritjenesten i kommunen, og har gjennom fem år fått behandling der.

Det blir besluttet å prøve dyreassistert terapi, for å se om dette kan føre til at Per-Ivar åpner seg mer for primærkontakten, og dessuten får andre ting å tenke på enn alkohol.

Per-Ivar får dyreassistert terapi én gang i uken, over 15 uker. Til stede er Per-Ivar, hunden Lea, den dyreassisterte terapeuten, og dessuten Per-Ivars primærkontakt. I sesjonene sitter Per-Ivar i en sofa med hunden i armkroken. Han stryker hunden med rolige bevegelser. Den første timen snakker Per-Ivar mest til hunden, men allerede neste sesjon henvender han seg til den dyreassisterte terapeuten og forteller ting fra sin oppvekst som hans primærkontakt over fem år aldri har hørt før. Ved fjerde sesjon undrer Per-Ivar seg

over hva som har skjedd. Han sier at han ikke har drukket de dagene han skal til terapi med hunden, og at han er i så godt humør etterpå at han heller ikke tenker på alkohol de første dagene etter. Han lurar på hva det er med hunden som gjør at han prater så mye! Han sitter jo bare inntil Lea og stryker henne langsomt.

Forskning viser at kontakt med dyr har en rekke fysiologiske effekter, og kan bidra til økt sosial interaksjon. Dette kan være forklaringen på at Per-Ivar har så stort utbytte av denne formen for terapi.

Unni, 42 år/Innen rehabilitering

Unni er 42 år da hun brått blir rammet av hjerneslag. Etter akutt sykehusopphold, får hun plass på et rehabiliteringssenter for opptrening. Unni har en venstresidig parese, som gjør at hun er delvis lammet på venstre side. Hun sliter som følge av slaget med angst og depresjon, og er lite motivert for å delta i behandlingen som blir foreskrevet henne. Unni blir spurt om hun kan tenke seg å prøve dyreassistert terapi som et supplement til den øvrige behand-

lingen hun får. Unni er ikke vant til hunder og er noe skeptisk til hva en hund kan bidra med i forhold til hennes rehabilitering, men bestemmer seg for å bli med på et opplegg som skal pågå i seks uker. Det tverrfaglige teamet utarbeider både hovedmål og delmål for den dyreassisterte terapien, og de beslutter å ha korte økter tre ganger i uken.

For å opparbeide motorikken i den venstre hånden trener Unni «pinsett-grepet» ved å plukke opp godbiter og gi til terapihunden Lea. I begynnelsen plukker hun opp relativt store biter, strekker ut hånden og gir dem til Lea som forsiktig tar i mot. Etter hvert kan Unni plukke opp mindre og mindre godbiter uten å måtte streve så mye. Mot slutten av behandlingen kan hun også trene større bevegelser som å kaste en ball til Lea som Lea rolig henter og legger tilbake i hånden til Unni. Store deler av sesjonene sitter eller ligger Unni i sengen med Lea tett inntil seg. Institusjonsoppholdet er ganske krevende for Unni. Det er behandling og aktiviteter dagen lang, ofte også på kveldstid. Det føles likevel ensomt, og den nære kontakten med Lea gjør at Unni får en følelse av

ro og avslapping, og samtidig får dekket noe av behovet for fysisk nærkontakt med en myk og varm kropp. For å trene balanse og gange, fører Unni Lea til og fra behandlingsrommet som er avsatt til dyreassistert terapi. Her må Unni også jobbe med både kognisjon og koordinasjon ved å tilpasse farten til Lea, og passe på slik at hun ikke trækker Lea på potene når de sakte beveger seg framover.

Unni sier i sin evaluering: «Veldig fint tiltak, spesielt for å gi mennesker ro og selvtilit. Tror det kan gi bedre humør, gjøre en mindre deprimeret og derav gi bedre selvtilit.»

Forskning viser at kontakt med dyr har en rekke fysiologiske effekter, og kan gi motivasjon for å delta i annen behandling. Dette kan være forklaringen på at Unni har hatt et godt utbytte av denne formen for terapi.

I dag har en praktisk erfaring med dyreassisterte intervensjoner ved en rekke institusjoner og innen mange ulike brukergrupper. Dyreassisterte intervensjoner er et spennende felt,

hvor det finnes uante muligheter. Det finnes ingen fasit for hvordan hver enkelt sesjon skal legges opp, den må tilpasses de ressurser og forutsetninger som rammene tillater. Ved å ha brukeren i fokus og benytte sin personlige fagkompetanse samtidig som en tar hensyn til hundens kvaliteter, vil det finnes flere ulike måter en kan arbeide praktisk med hunden i dyreassisterte intervensjoner. Gjennom å lese brosjyren vil du få informasjon om hvordan du går fram for å legge til rette for tiltak, og hvor du kan henvende deg for å få hjelp, rådgivning og faglig kompetanse.

Dyreassisterte
intervensjoner
er et spennende felt,
hvor det finnes
uante muligheter.

HVORDAN GÅ FREM DERSOM EN ØNSKER Å HA TILTAK MED HUND PÅ INSTITUSJONEN?

Avklare ansvar

Før en setter i gang med intervensjoner med hund på institusjonen må en ha avklart hvem som skal ha ansvaret for hunden og intervensjonen.

- Dette bør være en eller flere ressurspersoner som har tid og er engasjerte med tanke på hunden. Det gjelder også dersom hunden bare skal være en besøkshund eller brukes i dyreassistert terapi, da dette også kan komme til å kreve tid og engasjement fra de ansatte.
- Det bør avklares på forhånd hvilke områder og rom på institusjonen hunden skal ha adgang til.
- Hunden bør ha et avgrenset område å oppholde seg på slik at en minsker spredningen av smuss og allergener.
- I følge Mattilsynet skal ikke dyr ha adgang til kjøkken eller steder hvor det lages mat med tanke på hygiene og smitteforhold.
- Det bør også avklares hvem som har ansvaret med tanke på vask og renhold da hunder gjerne fører med seg litt ekstra støv og hundehår.

Informere

Ved å gi god informasjon til de involverte i forkant, kan en i fellesskap gå igjennom rutiner for dyret, og få kartlagt eventuelle utfordringer som allergi, redsel for hund, etc.

Bestemme hvilken form intervensjonen skal ha

Når en har avklart hvem som skal ha ansvaret og informert alle de involverte, må en bestemme seg for hvilken form intervensjonen skal ha. Skal hunden være en besøkshund som skal brukes som en miljøskaper, skal den brukes til dyreassistert terapi, eller skal hunden bo fast på institusjonen? Uavhengig av form er det sannsynlig at institusjonen vil kunne se en god virkning av tiltaket på brukerne. Forskning og praktisk erfaring viser imidlertid at en kan få målbare effekter på flere utfall dersom intervensjonen er målrettet og utføres av personell med formell kompetanse på området.

Ved alle former for dyreassisterte intervensjoner er det viktig at det er et

formål med tiltaket. Dette må tilpasses i forhold til hvem brukeren er og hva som ønskes oppnådd. I tillegg må plan for hvordan intervensjonen skal organiseres og plan for risikohåndtering utarbeides.

For de som selv ønsker å utvikle tilbud med dyreassisterte intervensjoner, anbefales det å ha god kjennskap til brukergruppen en skal arbeide med, grunnleggende kunnskap om dyreatferd, og god kjennskap til hunden som skal benyttes i intervensjonen. Den fysiske kontakten med dyr kan ha positive effekter både for mennesket og dyr. Mye av arbeidet med dyreassisterte intervensjoner vil derfor være fysisk kontakt med dyret, og å kjenne varmen og nærheten fra et annet individ. Den dyreassisterte intervensjonen kan også bestå av bare å ha dyret i samme rom, se på det eller snakke til/om det. I andre tilfeller vil det være ønskelig å benytte dyret mer aktivt i ulike ergoterapeutiske eller fysiske øvelser.

Ved igangsetting av tiltak med dyreassistert terapi er det en forut-

setning at en tar seg god tid i oppstartsfasen. En må bli godt kjent med brukeren og gi god informasjon om tiltaket, og brukerens interesser må være i fokus. Dette vil bidra til å skape en god relasjon mellom terapeut og bruker, og etablere det nødvendige tillitsforholdet. Det er til enhver tid terapeuten som er ansvarlig for riktig behandling av både mennesker og dyr, og det er derfor viktig at både denne og andre ansatte forstår betydningen av tverrfaglig tilnærming og grunnleggende kunnskap om dyreassisterte intervensjoner før en integrerer dyr i tiltak med mennesker.

Hund som skal bo på institusjonen

Det er ikke mange institusjoner hvor det er egnet at en hund skal bo fast. Hunder er sosiale dyr med flokkstruktur, og har behov for forutsigbarhet og trygge rammer. Institusjoner som etter nøye overveielse kommer fram til at de har kapasitet og ressurser nok til å ha en fastboende hund, må som et minimum ta hensyn til følgende:

- Institusjonen må ha fastboende ansatte, såkalt medlevertturnus

- Hunden må ha et fåtall personer som har ansvar for den og sørger for at hunden får
 - trygghet og en stabil hverdag med en stabil flokkstruktur
 - lufting ved behov
 - riktig ernæring
 - tilgang på friskt vann til enhver tid
 - en myk og trekkfri soveplass
 - fysisk og psykisk stimuli
- Sørge for kapital til å drifte hundens daglige behov samt uforutsette utgifter
- Hunden må ha et eget boområde som kan være dens fristed
- Se for øvrig Lov om dyrevelferd, Lov om hundehold og Norsk Kennel Klubs etiske retningslinjer for hold av hund

For å ta vare på og beskytte hundens behov, er det viktig å kunne lese og forstå dens signaler.

Foto: Lise Beate Rygge

HVA SLAGS HUND PASSER TIL TILTAK PÅ INSTITUSJONEN?

Velge riktig hund

Det å finne ut hvilken hund som passer inn på institusjonen er en spennende prosess. Det er mye å ta hensyn til; Hva er bakgrunnen for at det i det hele tatt er planlagt å ha dyreassisterte intervensjoner? Hvilken form er det bestemt at intervensjonen skal ha?

Hvem er brukergruppen?

For å være sikker på at hunden har de egenskapene som er nødvendig og ønskelig, er det en forutsetning å kunne samarbeide med en profesjonell part med faglig spesialkompetanse på dette. Hunden man velger må egne seg godt til formålet, og inneha egenskaper som kontrollerbarhet, pålitelighet og forutsigbarhet, samt evne til å skape tillit og trygghet.

Det kreves mye kunnskap og erfaring for å kunne være i stand til å se hundens iboende egenskaper, og hunder som skal arbeide med dyreassisterte intervensjoner må ha gjennomført en mentalbeskrivelse utviklet og evaluert av en etolog med praktisk erfaring i dyreassisterte intervensjoner.

Før hunden settes i trening og arbeid må den undersøkes av en

veterinær for å få en helseattest på at hunden er frisk. Yrkesaktiv alder vil være individuelt, men hunder som arbeider med dyreassisterte intervensjoner må minimum være ferdig med sin fysiske og psykiske kjønnsmodning.

Opplæring av hunden

Hunden må gjennomgå en opplæring slik at den er trent opp til adekvate øvelser i forhold til bruk på institusjonen. De personene som skal involveres i hunden må også få opplæring i hva det innebærer å ha hund på institusjon, evt. ta kurs slik at de får formell kompetanse innenfor dyreassisterte intervensjoner.

Hunder som skal jobbe med dyreassisterte intervensjoner har en krevende jobb. Det er mange ting de må kunne uavhengig av brukergruppe, og hunden skal læres opp i ferdigheter som er spesielt gunstig i forhold til akkurat den brukergruppen den skal jobbe med.

Kvalitetssikring av hunden

For å være sikker på at hunden virkelig har lært arbeidsoppgavene

En må ha klare rutiner på hvordan man skal håndtere risikosituasjoner og rapportering av uventede hendelser eller uhell.

Et rapporteringsskjema skal alltid være tilgjengelig ved dyreassisterte intervensjoner

sine og kommer til å utføre dem når den blir bedt om det, må den gå opp til en praktisk prøve. Det aller viktigste man ser på når man evaluerer hunden i de praktiske ferdighetene er om den liker å jobbe med mennesker på denne måten, og at den ansatte som arbeider med hunden har evne til å forstå hundens atferd og behov.

Ivareta hundens helse og velferd

Hunder som er aktive og i jobb, kan være mer mottakelig for smitte og sykdom enn en familiehund som lever i et mer beskyttet miljø. Det er derfor ekstra viktig å følge de faglige råd om vaksiner og forebyggende behandlinger som gis. Dette gjelder både ordinære vaksineprogram, parasittbehandling og daglig stell og pleie. Daglig stell og pleie innebærer at en systematisk undersøker hunden for endringer med tanke på helsetilstand. Dersom hunden din en dag for eksempel har oppkast, diaré eller andre symptomer på ubehag, smerte eller sykdom, må veterinær oppsøkes og hunden holdes borte fra jobb. For å ivareta hundens velferd skal helsetilstanden uansett årlig undersøkes av en veterinær, og hundens mentale

tilstand skal undersøkes av en etolog med kompetanse og erfaring i dyreassisterte intervensjoner. Disse fagpersonene vil dessuten sammen med eier kunne vurdere når hunden har nådd pensjonsalder.

For å ta vare på og beskytte hundens behov, er det viktig å kunne lese og forstå dens signaler. Dette vil gi hunden trygghet, og hjelp til å utføre sine oppgaver på best mulig måte. Hunder blir i likhet med oss mennesker slitne, og vil ha behov for jevnlige pauser. Ved å kjenne hunden man arbeider med og ha god kunnskap om atferd, vil man som hundefører være i stand til å forutsi når hunden har behov for en pause. Kunnskap om både den aktuelle brukergruppen og hunden som skal brukes i intervensjonen bidrar til at man kan legge til rette for å minske eventuell risiko. Her er det viktig å tenke både på fysiske rammer, brukeren med sine erfaringer og eventuelle diagnose, hunden, og den som er ansvarlig for intervensjonen.

I følge Lov om dyrevelferd § 6. Kompetanse og ansvar skal dyreholder sørge for at dyr blir ivaretatt av tilstrekkelig og faglig kompetent

personell. Andre skal ha nødvendig kompetanse til den aktiviteten de utfører.

Norsk Kennel Klub er hundeeiernes organisasjon, og driver aktiv opplysningsvirksomhet rundt hunders plass i samfunnet. Norsk Kennel Klub har utformet etiske retningslinjer for hold av hund basert på dyrevelferdsloven og hunders individuelle behov. Disse retningslinjene kan fås ved henvendelse til Norsk Kennel Klub.

Håndtering av uheldige situasjoner

En må ha klare rutiner på hvordan man skal håndtere risikosituasjoner og rapportering av uventede hendelser eller uhell. Et rapporteringsskjema skal alltid være tilgjengelig ved dyreassisterte intervensjoner. Informasjonsdelen er også viktig, da mange er skeptiske til å bringe dyr inn i offentlige rom. Saklig og korrekt opplysning om blant annet allergier, smittsomme sykdommer, dyrevelferd, redsel for dyr og skaderisiko vil bidra til økt forståelse og positiv mottakelse.

Uheldige situasjoner må unngås, og hunden skal godkjennes av både etolog og veterinær.

Illustrasjonsfoto: Galina Barskaya / iStockphoto

Enkelte personer kan være redd, eller mislike dyr. Det er viktig å ta hensyn til dette ved vurdering av dyreassisterte intervensjoner.

HVA MED ALLERGI OG ANDRE RISIKOFAKTORER?

Allergi og hygiene

Allergiske reaksjoner kan utløses hos mennesker via støv fra hud, spytt, hår, urin og andre sekreter fra dyr. Symptomer kan være astma, hoste, kløe i nese og øyne.

For å forebygge allergiske reaksjoner er det viktig med tiltak som reduserer spredningen av allergener. Dyrets tilgang på institusjonen bør begrenses til enkelte rom eller deler av institusjonen, gjerne i nærheten av en utgangsdør for å minimere spredningen av smuss og allergener. Dette vil også være med på at beboere, ansatte, pårørende og andre som ikke skal inngå i tiltaket vil bli mindre berørt av at det bringes hund inn på institusjonen. For å unngå hundehår og sikkell på klærne og i møbler, kan det brukes et teppe eller håndkle ved kontakt med hunden. En klesrulle kan benyttes for å fjerne hår og synlig støv fra klær og møbler. Ved fysisk kontakt med hunden bør hendene vaskes. Vask av gulv der hvor hunden oppholder seg vil også kunne redusere mengden med støv. Hunden bør bades jevnlig, og børstes slik at

røyting og hår ikke er sjenerende. Hunden må også holdes fri for parasitter. Mange er redd for at allergi vil kunne bli et problem dersom en bringer dyr inn på institusjon. I følge forskning er allergiske reaksjoner blant beboere på sykehjem som har dyr et forholdsvis lite problem.

Overførbare sykdommer mellom menneske og dyr (zoonoser)

Zoonoser er infeksjonssykdommer som kan smitte mellom mennesker og dyr, og spres hovedsakelig på grunn av manglende hygiene. Ved hjelp av gode hygienerutiner, og optimal håndhygiene, både på institusjonen generelt og rundt hunden, vil man kunne unngå at hunden bringer med seg smitte. Dersom man holder hunden ren, behandler den mot parasitter jevnlig, tar hygieniske forhåndsregler og unngår kontakt med urin og avføring, vil smitterisikoen være svært liten.

Andre faktorer

Enkelte personer kan være redd, eller mislike dyr. Det kan være ulike opp-

levelser og erfaringer som ligger til grunn for dette, og det er viktig å ta hensyn til dette ved vurdering av dyreassisterte intervensjoner. En person som er redd for eller misliker dyr, vil mest sannsynlig ikke ha noe utbytte av kontakt med et dyr, og det kan også virke ekstra belastende for vedkommende.

Bitt og klor fra hund kan forårsake skader som rifter, sår og blåmerker. Bitt fra hund, og i sjeldne tilfeller klor, kan forårsake infeksjoner hos mennesker. Dette bør tas spesielt hensyn til ved arbeid med pasienter som har nedsatt immunforsvar.

I følge forskning er allergiske reaksjoner blant beboere på sykehjem som har dyr et forholdsvis lite problem.

AntrozologiSenteret
og Norsk Kennel Klub
sitter med en oversikt
over ressurspersoner
som du kan kontakte
for å få veiledning

HVOR KAN JEG HENVENDE MEG FOR Å FÅ HJELP OG RÅDGIVING?

Det finnes i dag en rekke personer med faglig kompetanse på arbeid med dyreassisterte intervensjoner. Både AntrozologiSenteret og Norsk Kennel Klub sitter med en oversikt over ressurspersoner som du kan kontakte for å få veiledning vedrørende hvilket tiltak som vil være best egnet på deres institusjon.

Universitetet for miljø- og biovitenskap tilbyr sammen med AntrozologiSenteret universitetsutdanning innen temaet. Studiet er omfattende, og gir til sammen 15 studiepoeng. Personer som har universitetsutdanning i dette temaet skal ha evne til å bruke etologisk kunnskap til å velge riktig individ og hvordan forberede individet til oppgaver i dyreassisterte intervensjoner, de skal kunne veilede brukere ved dyreassisterte intervensjoner innen personlig praksisfelt, og de skal kunne delta i utformingen av prosjekt med dyreassisterte intervensjoner. Du vil derfor ha god forutsetning for å få hjelp av slike ressurspersoner dersom du ønsker å få veiledning i og finne ut hvilken tiltaksform som passer best

på din institusjon, eller dersom du ønsker å bestille timer med dyreassistert terapi.

Dersom du ønsker å tilby dyreassistert terapi for én eller flere av dine brukere, kan du kontakte en dyreassistert terapeut som har gjennomført universitetsutdanning i dyreassisterte intervensjoner. En oversikt over dyreassisterte terapeuter i ditt distrikt, kan du få ved å henvende deg til AntrozologiSenteret. Du vil da ha mulighet til å leie inn et team som er kompetent og særlig tilpasset det aktuelle tiltaket.

Kanskje ønsker du selv å skaffe deg den nødvendige kunnskapen for å arbeide med dyreassistert terapi? Bakerst i brosjyren kan du lese mer om det aktuelle studietilbudet.

Dersom du har bestemt deg for at du ønsker å starte med et besøksvenntiltak, kan du ta kontakt med Norsk Kennel Klub eller AntrozologiSenteret for å få en oversikt over godkjente ekvipasjer. Du kan deretter henvende deg direkte til hundeføreren for å gjøre nærmere avtale.

Foto: Karin Beate Nøsterud

KONTAKT- INSTITUSJONER

Telefon 06040
www.mattilsynet.no

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Telefon 21 600 900
www.nkk.no

AntrozologiSenteret

Telefon 64 96 60 05
www.azs.no

UTDANNING

Litt mer om universitets- utdanningen i dyreassisterte intervensjoner:

Introduksjonskurs i dyreassisterte intervensjoner er utviklet som et første ledd i å kvalitetssikre personer som ønsker å aktivt bruke dyr i intervensjon med mennesker.

Deltakerne skal etter kurset kunne:

- Beskrive og forklare de viktigste begreper og prosesser innen feltet dyreassisterte intervensjoner, med vekt på hvordan dyr kan brukes i forebyggende, stimulerende og rehabiliterende tiltak ovenfor ulike grupper mennesker; herunder type intervensjon, valg av art/individ, tilrettelegging av områder/fasiliteter, positive og negative effekter.
- Ha en oversikt over eksisterende vitenskapelig dokumentasjon innen temaet.
- Beskrive prinsipper/mekanismer som virker bak effekten dyr kan ha på mennesker.

Emnet gjennomføres med undervisning over tre dager, med individuell pensumlesing, utarbeidelse av en selvstendig

oppgave og til slutt en skriftlig hjemmeeksamen.

Kurset *Dyreassisterte intervensjoner med hund* vil i tillegg til å gi ansatte i skolevesenet, helse-, eller sosialsektoren kunnskap om effektene bruk av dyr kan ha på mennesker og hvordan dette kan brukes i praksis, gi deltakerne bedre kompetanse på etologi og innlæringsprinsipper. Emnet har stor betydning for risikohåndtering ved bruk av dyreassisterte intervensjoner, og gjennomført kurs vil være et første ledd i kvalitetssikring av dyr og mennesker for dyreassisterte intervensjoner.

Deltakere som har fullført kurset skal kunne:

- Ha kunnskap om krav til det enkelte dyrs mentalitet.
- Ha teoretisk og praktisk kunnskap om atferd og innlæring.
- Beskrive og forklare de viktigste begreper og prosesser innen feltet stressbiologi.
- Ha forutsetning for å velge riktig rase/individ tilpasset intervensjonen.
- Beskrive og forklare de viktigste begreper og prosesser innen etologi;

atferdsutvikling, sosialisering, lek; nevrobiologi med vekt på hvordan atferd reguleres; sosialatferd og kommunikasjon; atferdsbehov, frustrasjoner; grunnleggende om atferdsforstyrrelser og atferdsproblemer.

- Vurdere forskningsmetoder tilpasset dyreassisterte intervensjoner.
- Ha teoretisk kunnskap om veiledningspedagogikk.
- Beskrive normal helsetilstand hos hund, samt ha kunnskap om hvordan forebygge og vurdere ulike former for behandling av slitasjeskader hos hunder i aktiv bruk.

Emnet gjennomføres med undervisning, individuell pensumlesing, utarbeidelse av en selvstendig oppgave, en skriftlig hjemmeeksamen og en praktisk prøve innen dyreassisterte intervensjoner.

REFERANSER

- Barker, S. B. & Wolen, A. R. (2008). The Benefits of Human-Companion Animal Interaction: A Review. *Journal of Veterinary Medical Education*, 35 (4): 487–495.
- Berget, B., Ekeberg, Ø., Pedersen, I. & Braastad, B. O. (2010). Animal-assisted therapy with farm Animals for persons with psychiatric disorders: effects on anxiety and depression. A randomized controlled trial. *Occupational Therapy in Mental Health*, 27 (2): in press.
- Bernstein, P. L., Friedmann, E. & Malaspina, A. (2000). Animal-assisted therapy enhances resident social interaction and initiation in long-term care facilities. *Anthrozoös*, 13 (4): 213–224.
- Cole, K. M., Gawlinski, A., Steers, N. & Kotlerman, J. (2007). Animal-assisted therapy in patients hospitalized with heart failure. *American Journal of Critical Care*, 16 (6): 575–585.
- Colombo, G., Buono, M. D., Smania, K., Raviola, R. & De Leo, D. (2006). Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 42: 207–216.
- DiSalvo, H., Haiduvén, D., Johnson, N., Reyes, V.V., Hench, C. P., Shaw, R. & Stevens, D.A. (2005). Who let the dogs out? Infection control did: Utility of dogs in health care settings and infection control aspects. *American Journal of Infection Control*, 34: 301–307.
- Dyrevelferdsloven. Lov av 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd. Lovdata. URL: www.lovdata.no/all/tl-20090619-097-001.html
- Fine, A. H. (red.) (2006). *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. (2nd Ed.). San Diego: Academic press, Elsevier Inc.
- Hundeloven. Lov av 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold. Lovdata. URL: www.lovdata.no/all/hl-20030704-074.html
- Knight, S., & Herzog, H. (2009). All creatures great and small: new perspectives on psychology and human-animal interactions. *Journal of Social Issues*, 65 (3): 451–461.
- McNicholas, J. & Collis, G. M. (2006). Animals as Social Supports: Insights for Understanding Animal-Assisted Therapy. In: Fine, A. H. (red.) *Handbook on Animal Assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice* (2nd Ed.), s. 49–72. San Diego: Academic press, Elsevier Inc.
- Nimer, J. & Lundahl, B. (2007). Animal-assisted therapy: A meta-analysis. *Anthrozoös*, 20 (3): 225–238.
- Norsk Kennel Klub (2010). Etiske retningslinjer for hold av hund. URL: www.rtbk.no/NKKs%20Etiske%20retningslinjer%20for%20hold%20av%20hund%5B1%5D.pdf
- Odendaal, S. J. & Meintjes, R. (2003). Neurophysiological correlates of affiliative behavior between humans and dogs. *Veterinary Journal*, 165: 296–301.
- Parish-Plass, N. (2008). Animal-assisted therapy with children suffering from insecure attachment due to abuse and neglect: a method to lower the risk of intergenerational transmission of abuse? *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 13 (1): 7–30.
- Souter, M.A. & Miller, M. D. (2007). Do animal-assisted therapy effectively treat depression? A meta-analysis. *Anthrozoös*, 20 (2): 167–180.
- Velde, B. P., Cipriani, J. & Fisher, G. (2005). Resident and therapist views of animal assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. *Australian Occupational Therapy Journal*, 52: 43–50.
- Wells, D. L. (2009). The effects of animals on human health and well-being. *Journal of Social Issues*, 65 (3): 523–543.

Vi håper denne brosjyren, som er utviklet med økonomisk støtte fra Helsedirektoratet, ga deg inspirasjon og nyttige tips til hvordan du kan gå frem for å komme i gang med intervensjoner med hund på din institusjon. Lykke til!

Illustrasjonsfoto: Vladimir Mucibabic/ Scandinavian StockPhoto

AntrozologiSenteret

Drøbakveien 50, 1430 Ås

Telefon: 64 96 60 05

e-mail: post@azs.no

www.azs.no